

Francija odobrila nacijsko podjarmljenje Češke

Trgovinska pogodba z Nemčijo obnovljena

VELIKO VESELJE V BERLINU

Berlin, 20. jul.—Francija, ki je bila militaristično zvezo z Češko in Moravske po Nemčiji. Naciji so pričeli zapuščati južno Tirolsko. Veliko število je že odpotovalo preko Brennerskega prelaza v Nemčijo. Evakuacija je bila odredjena v smislu dogovora, ki sta ga sklenila Mussolini in Hitler.

Vsi tuji in turisti so dobili ukaz pred desetimi dnevi, da morajo zapustiti tirolske kraje. Prizadeti so Angleži, Francozi, Švicarji in Holanci. Konzularni uradniki bodo skrbeli, da bodo interesi teh, zlasti pa onih, ki imajo imetje, zaščiteni.

Tu pravijo, da je italijanska vlada obljubila, da bo plačala odškodnino vsem tujcem, ki bodo morali zapustiti svoja posestva. Vprašanje odškodnine bo rešeno s pogajanjmi z angleško in drugimi vladami. Imetelji posestev na Tirolskem so po večini Švicarji. Oni lastujejo več hotelov v krajih, kamor prihajajo turisti.

Kritika Chamberlainove politike

Razprava o pogajanjih z Rusijo

London, 20. jul. — Premier Chamberlain je moral večer objaviti napade voditeljev opozicije v parlamentu, ki so kritizirali njegovo politiko. Napadi so se pričeli po predložitvi resolucije, da parlament zaključni zasedanje 4. avgusta.

Angleško-japonska pogajanja v zastoju

Britske firme zapirajo urade na Kitajskem

London, 20. jul. — Pogajanje med Britanijo in Veliko Britanijo glede preklica japonske bloke angleške koncesije v Tientsinu, Kitajska, so bila pretrgana. Japonski zunanji minister Arita in angleški poslanec Robert Leslie Craigie sta se dvakrat konferirala. Delež je bila vroča in tu pravijo, da se ločila v jezi.

Angleški poslanik je po polnočnem razgovoru dobil nove inakcije iz Londona in potem bilo naznanjeno, da se bodo pogajanja obnovila jutri. Japonski zunanji minister je zahteval, da mora Anglija revidirati svojo politiko na Kitajskem in sodelovati z Japonsko pri uveljavitvi "novega reda" na vzhodu. Dalje je zahteval, da mora Anglija ustaviti podporo generalu Kaišeku, vrhovnemu poveljniku kitajske vojske.

London, 20. jul. — Japonsko-angelski konflikt se je raztegnil na front. Tokijska vlada je prešla s poostrojitvijo blokade.

Domače vesti

Iz Minnesote
Ely, Minn. — Te dni je naglo umrl rojak John Stublar. Pri delu v rovu mu je prišlo slabo in ko se je s težavo privlekel domov, se je zgrudil mrtev. Zapuščena žena in dve hčeri.

Vesti iz Calumeta
Calumet, Mich.—V bližnjem Trimountainu je avto ubil Ignaca Kučana. Podrobnosti o njem niso znane.—Gostilničar Mike Šutej je 10. t. m. odšel v stari kraj na obisk.

Nov grob v Illinoisu
East Moline, Ill.—Tu je umrla Mary Zore, stara 62 let in doma iz Čateža na Dolenjskem. V Ameriki je bila 41 let in tu zapuščena tri sinove, tri hčere, dva brata in sestro.

Nov grob v starem kraju
Farrell, Pa.—Frank Kramar je prejel iz ške vasi pri Igu pismo, v katerem mu naznanjajo, da je tamkaj 6. julija umrl njegov oče Josip Kramar v starosti 72 let. V Ameriki zapuščena dva sinova in dve sestri, v stari domovini pa dva sinova in pet hčera.

Tisk molči o usodi tirolskih Nemcev

Naciji odklanjajo zunanje vmešavanje

Berlin, 20. jul. — Nemška javnost je bila le deloma informirana o kupčiji med Hitlerjem in Mussolinijem glede prisilne izselitve Nemcev iz južne Tirolske, katero je Italija dobila po razsulu starega avstro-ogrškega cesarstva kot vojni plen. Nacistični tisk molči o tragediji tirolskih Nemcev, ker se boji ljudske nejevolje.

Mnogi Nemci kljub temu kažejo simpatije do svojih rojakov, ki bodo pogajani z Rusijo, v katerih so njih pradedje stanovali stoletja. Te kraje so obiskovali in občudovali njih lepoto ter gostoljubnost ljudi, ki govorijo isti jezik.

List Frankfurter Zeitung piše, "da je veliko število Nemcev zapustilo južno Tirolsko prostovoljno. Zdjaj je bil sklenjen dogovor z Italijo glede reguliranja izseljevanja."

Drugi nacijski listi pišejo slično, noben pa ne omenja, da so tirolski Nemci zadovoljni s kupčijo, ki sta jo sklenila Hitler in Mussolini. Tisk hoče usmeriti nejevoljo Nemcev v drugi tok, da zmanjša tragedijo prebivalcev južne Tirolske. Ta napada francoske časopise in jim očita, da potvarjajo vesti. Dalje omenja, da je bilo veliko Nemcev izgnanih iz Alzacije-Lorene in Poljske kot posledica versajske pogodbe. Francozi se niso jokali nad izmenjavo Turkov in Grkov po svetovni vojni.

List Voelkische Beobachter svetuje francoskim žurnalistom, naj se zanimajo za administracijo v Siriji, kjer francoske avtoritete zatirajo gibanje domačinov za neodvisnost, ne pa vmešavanja.

WASHINGTON OPAZUJE DO-GODKE V EVROPI

Kongresna akcija v pri-log Nemčiji in Italiji

ANGLIJA IN FRANC-IJA V ZAGATI

Washington, D. C.—(FP) — Ko je nižja kongresna zbornica odglasovala, da provizija glede embarga za izvoz ameriškega orožja v nevtralnem zakonu ostane v veljavi, je zavladalo veliko veselje v Berlinu, Rimu in Tokiju. Agresivne države so bile s tem obveščene, da grede lahko naprej in da Amerika ne bo pomagala Angliji in Franciji v slučaju napada.

Nemčija in Italija vesta, da ne moreta dobiti potrebščin v Ameriki, če se zapleteta v vojno. Angleška in francoska bojna mornarica bi lahko ustavila trgovino z Ameriko. To so vedeli v Rimu in Berlinu, skrbelo pa jih je le vprašanje ameriške pomoči Angliji in Franciji. Ta skrb je bila z akcijo v kongresu odstranjena.

Washingtonski krogi, ki opazujejo razvoj dogodkov v Evropi in Aziji, naglašajo, da sta Velika Britanija in Francija sami odgovorni za razmah fašizma in nacizma. Vse, kar so fašistične sile zahtevale, sta jim prinesli na krožniku in zdaj žanjeta, kar sta sejala. Ako bi se Anglija in Francija uprli japonski agresiji v Mandžuriji l. 1931, ne bi Japonci danes ogrozili njihovih interesov na Kitajskem. E-dino Amerika je obsodila japonsko agresijo, toda obsodba ni našla odmeva v Angliji in Franciji.

Ako bi Anglija in Francija držali dano obljubo in pomagali češkoslovaški republiki, ne bi danes Hitler pretil z aneksijo Poljske in Albanija bi bila še vedno neodvisna država. Nacijska Nemčija, ki je dobila vse, kar je zahtevala, ne bi nastopala tako predržno.

Zdjaj Anglija in Francija ple-dirata za ameriško pomoč, ker sta v škripcih. Gre za njune interese, ne za druge, toda apel so prišli prepoznati. Ameriški kongres je že demonstriral, da bodo Združene države držale roke proč od konflikta, kakor sta Anglija in Francija držali roke proč in mirno gledale početje roparjev vsa zadnja leta.

Roosevelt odobril gradnjo letalskih baz

Washington, D. C., 20. jul.—Predsednik Roosevelt je odobril načrt glede gradnje letalskih in mornaričnih baz na treh otokih na Pacifiku in v Kodiaku in Sitki, Alaska. Kongres je sprejel zadevni načrt v zadnjem aprilu.

Šavajo v nemško-italijanske afe-re. Hitler in Mussolini sta že večkrat demonstrirala, da znata reševati pereče probleme brez zunanje vmešavanja.

Zadnje vesti

WASHINGTON, D. C.—Nižja kongresna zbornica je sinoči sprejela zakon, ki zabranjuje federalnim uradnikom vsako aktivnost v politiki; dalje je nižja zbornica z veliko večino odredila preiskavo federalnega delavskega odbora. Pri obeh sklepih je republikansko-demokratska koalicija tvorila večino.

WASHINGTON, D. C.—Harrington, upravitelj WPA, je izjavil, da je stavka rešilnih delavcev končana.

CHICAGO.—Armourjeva družba je odklonila pogajanja z unijo (CIO) klavniških delavcev.

LONDON.—V pogajanjih med Anglijo in Poljsko glede posojila je prišlo do zastoja.

GDANSK.—Uboj poljskega vojske na meji po nacijih je počel napetost.

BLOEMFONTEIN, JUŽNA A-FRIKA.—Tukajšnji ameriški astronom Earl C. Slipher je do-bil dokaze za rastlinsko življenje na planetu Marsu.

Delavski odbor izdal nov odlok

Tajne volitve o reprezentaciji pri pogajanjih

Washington, D. C., 20. jul.—Federalni delavski odbor je revidiral svojo politiko z odlokom, ki zahteva, da morajo člani unije tajno voliti glede reprezentacije pri kolektivnih pogajanjih. Doslej je odbor priznal unijo, ki je dokazala s članskimi kartami, da predstavlja večino delavcev, za predstavništvo pri pogajanjih. Odlok delavskega odbora so pozdravili voditelji Ameriške delavske federacije, voditelji CIO pa še niso podali svojega komentarja. Edwin Smith, član delavskega odbora, se ni strinjal z odlokom.

Revizija politike delavskega odbora je bila naznanjena po razpisu volitev med delavci v klavnicah Cudahy Packing Co. v Denverju, Colo. Unija klavniških delavcev je trdila, da ima večino med delavci in to tudi dokazala s članskimi kartami, toda odbor je kljub temu odredil volitve. Na glasovnici bosta unija CIO in neodvisna unija in delavci bodo odločili, katera naj jih reprezentira pri kolektivnih pogajanjih.

Anglija in Francija kupujeta orožje v Ameriki

Washington, D. C., 20. jul.—Velika Britanija in Francija sta kupili največ orožja v Ameriki v prvih šestih mesecih tega leta. To kaže poročilo državnega departamenta. Angleška naročila ameriškega orožja so znašala \$21,068,221, francoska pa \$36,308,012. Naročila držav latinske Amerike so v istem času znašala \$4,384,846.

Aretacije socialističnih voditeljev v Gdansk

Nacijski tisk napada Roosevelta

Odmev odložitve revizije zakona nevtralnosti

Berlin, 20. jul. — "Rooseveltova teatrična gesta se je izjalovila," je bil naslov nad vestmi v nacijskem tisku, ki so javljale poraz Rooseveltovega poskusa glede revizije nevtralnostnega zakona. Berlinski Lokalanzeiger je napadel Roosevelta kot vojnega hujsaka.

Hitlerjev tisk je ožigosal tudi Rooseveltovo agrarno politiko. Očita mu, da potiska pridelovalce bombaža v revščino, ker je njegova administracija omejila produkcijo bombaža na 10,000,000 bal. Odslovitve 650,000 rešilnih delavcev je Rooseveltova poteza v kampanji za ponovno izvolitev.

Pariz, 20. jul.—Poučeni krogi pravijo, da je odločitev revizije ameriškega nevtralnostnega zakona velik udarec Franciji. List L'Ordre piše, da je odločitev nova zmaga totalitarnih držav.

London, 20. jul.—Angleški voditelji so razočarani, ker je Roosevelt opustil borbo glede revizije nevtralnostnega zakona v sedanjem zasedanju kongresa. Neki predstavnik vlade je dejal, "da se Velika Britanija ne sme vmešavati v ameriške zadeve, ampak to ne pomeni, da se ne zanima za ameriško nevtralnostno zakonodajo."

Ameriška pomoč nemškim beguncem

London pozdravil Rooseveltovo akcijo

London, 20. jul. — Akcija predsednika Roosevelta glede sklicanja konference, na kateri naj bi bila razprava o pomoči beguncem iz Nemčije in drugih držav centralne Evrope, je izzvala odobravanje v angleških krogih. Ti pravijo, da je Rooseveltova gesta dokaz, da hoče Amerika prispevati svoj delež k rešitvi problema beguncev.

Roosevelt je naslovil poziv glede sklicanja konference mednarodnemu odboru za begunce. Člani tega odbora naj bi prišli v Washington v prvem tednu septembra in razpravljali o problemu. Odbor, kateremu načeluje American Myron C. Taylor, tvorijo reprezentante tridesetih držav.

Gotovo je, da se bodo Velika Britanija, Francija, Holandska, Argentina in Brazilija odzvali Rooseveltovemu pozivu. Premier Chamberlain je sinoči izjavil, da bo njegova vlada še nadalje podpirala begunce, ki so dobili začasno zavetje v Angliji.

Nedavno je bila formirana Mednarodna ustanova s kapitalom milijon dolarjev, ki se bo pogajala z državami glede naseljevanja beguncev. Mednarodni odbor za begunce je bil ustanovljen pred enim letom na sugestijo predsednika Roosevelta.

Kooperacija med Spanijo in Italijo

Madrid, 20. jul. — Tu poročajo, da je obisk grofa Ciana, italijanskega zunanje ministra in Mussolinijevega zeta, rezultiral v dogovoru glede tesnejše kooperacije v militarističnih in ekonomskih zadevah. Slična izjava je bila objavljena v Rimu.

Nacijsko "čiščenje" političnih nasprotnikov

VELIKE MILITARISTICNE AKTIV-NOSTI

Gdansk, 20. jul. — Nacijska politična policija je večer zabilala krožek "socialističnih zornikov". Nacijske avtoritete so odredile "čiščenje", da zatrejo zadnje ostanke opozicije, istočasno pa so tudi naznanile, da je bila policijska sila povečana na 4000 mož.

Dvajset "marksistov" je bilo aretiranih na obožbo zarote in izdajstva. Naciji so zdaj uverjeni, da je bila opozicija strta. Samo trije moške, ki vodijo odpor proti nacijskemu načrtu združitve Gdanska z Nemčijo, še niso bili aretirani.

Nacijske avtoritete pravijo, da aretirani socialisti niso hoteli priznati novega položaja, ko so naciji postali mogočna sila. Zdjaj so dobile evidenco, da so nameravali pogati v zrak javna poslopja in mostove z dinamitom v slučaju izbruha vojne med Poljsko in Nemčijo. Dalje so "ugotovili", da so imeli aretirani socialisti tesne zveze z neko "sovražno državo". Ta država je Poljska.

Militaristične aktivnosti v Gdansk so se povečale. Nove vojaške čete so dosepele v mesto in vojaški tovorni avti so se pojavili na cestah. Ti vozijo po cestah med Gdanskom in vojaškimi barakami, ki so bile zgrajene na dveh hribeh sunaj mesta.

Nov incident se je pripetil večer, ko so naciji zasegli motorni čoln poljske mornarice ob ustju reke Vistule. Naciji trdijo, da je čoln skušal priti v pristanišče, ne da bi prej obvestil avtoritete. V čolnu sta bila poljska vojaška častnika.

Gdanski senat je poslal noto Varšavi, v kateri se pritožuje, da so Poljaki zasegli ribe, katere so ujeli gdanski ribiči. Iz Varšave je prišlo zagotovilo, da bodo ribe vrnjene lastnikom.

Klavniška družba se izgovarja

Unija CIO pravi, da krši zakon

Chicago, 20. jul. — George A. Eastwood, podpredsednik klavniške družbe Armour & Co., je sinoči izjavil, da je večina delavcev proti odklicu stavke, s katero je zapretla unija CIO. Dalje je rekel, da se kompanija pokori Wagnerjevemu zakonu in da bo stavka, če bo odklicana, kmalu izčrpal zalogo mesa v skladiščih. Prizadeti bodo tudi farmerji, ker ne bodo mogli prodajati živine klavnicam.

Don Harris, direktor unije klavniških delavcev, je pobil trditev, da Armour & Co. respektira Wagnerjev zakon. Ako bi ga, bi se pogajala z unijo, ki ima večino med delavci v klavnicah, glede sklenitve pogodbe.

Anglija odlikovala jugoslovanskega regenta

London, 20. jul. — Knez Pavle, jugoslovanski regent, je bil odlikovan. Dobil je red viteškega tovarštva angleškega kralja. Pavle in njegova žena Olga, sestra žene kentskega vojvode, sta bila sinoči gosta angleškega kralja in kraljice na banketu v palači Buckingham.

Relifni delavci piketirajo letališče na Long Islandu, N. Y., po odklicu stavke.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravstveno drzavo (Ivan Chicago) in Kanada
\$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; in Chicago
in Glasno \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; in inozemstvu
\$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$5.00 per year, Chicago and Glasno \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nesporočnih
članov se ne vrstajo. Rokopisi literarne vsebine (štiri, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil poštilon.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom
PROSVETA
2457-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Deteta v obsepu za primer (July 21, 1936), poleg vsakega
listka se nahaja posnetek, da vam je s tem datumom poteka na-
sobnja. Zvezite jo pravilno, da se vam list ne uteri.

Glasovi iz naselbin

Priloge na federacijski piknik
v Minnesoti

Buhl, Minn.—Priprave za piknik minnesotske federacije so v polnem zamahu po vsem železnem okrožju. Društva, ki sodelujejo v pripravljalnem odboru, so 314 in 161 v Kitzvillu, žensko društvo 322 in 110 v Chisholmu. Odbor se pa trudi, da se enkrat zopet vsi skupaj razveselimo v prosti naravi in za boljši uspeh SNPJ.

Buhl park, kjer se bo piknik vršil, se nahaja ob državni cesti 169 tik Buhla. Na tem pikniku bomo tudi praznovali 35-letnico naše jednote. Vabljeni so vsa društva in vse občinatev od blizu in daleč. Postrežba bo dobra v vseh ozirih, za kar bodo skrbele še posebno članice društva 322. Torej na svidenje na pikniku v Buhlu dne 30. julija. Max Martz st., 314.

Stavka mehanikov v polnem zamahu

Detroit, Mich.—Kot je znano, smo zastavkali mehaniki pri General Motors korporaciji v državah Michigan, Ohio in Indiana. Stavkarji smo člani avtske unije CIO, ki je v par letih zrasla iz neznatne skupine v mogočnega orjaka in katera ima vse pogoje, da organizira v bodočih letih najmanj dvajset milijonov delavcev. Glavne zahteve stavkarjev so: unijski znak na vseh modelih in orodju (tool and dies); enaka in zvišana plačilna lestvica za posamezne panoge mehanikov; čas in pol za celodnevno sobotno delo; dvojni čas za delo ob nedeljah in praznikih in sprememba v starostnih pravicah.

Kot je razvidno iz pogajanj, se družba najbolj brani unijskega znaka, ker s tem bo unija ubila najmanj petdeset malih skebskih podjetij samo v Detroitu. Stavko vodi dobro znani in izkušeni militantni voditelj Walter Reuther, kateremu pridno pomagata njegova brata Victor in Roy. Stavkarji se dobro držijo in vsi znaki kažejo, da bodo zmagali. Picketne straže se večajo od dne do dne, ker nam prihajajo na pomoč tudi produkcijski delavci, ki so začasno odpušeni.

Na picketni straži imamo mnogo zabave in tudi incidentov. Policije imamo nič koliko; enkrat sem naštel samo pri Cadillac Motor Car Co. (kjer sem uplen) osemindesetdeset mož. Mnogi izmed njih se zavedajo, da so tudi oni delavci, dočim so drugi navadne surovine, katerih nikjer ne manjka. Skebov v nekaterih tovarnah sploh nimamo, a v ostalih jih je pa le peščica. Ti dihurji vporabljajo različne trike, da se zmuznejo v tovarno, toda gorje jim, če jih opazijo piketi. Nanje se vsuje ploha psov, katerih bi niti pes ne povohal. Martinovi (Homer Martinovi pristaši) nam v tovarni Cadillac ne delajo mnogo preglavice. Izmed 3500 delavcev jih ima v svoji malhi 52, toda unijske prispevke jih plačuje le 16. Na drugi strani nam pa gredo vzniki trovkov vsestransko na roko v zvezi temu, da so člani AFL. Slovenci so 100% v stavki.

Kako bo stavka izpadla, bom še poročal. Eno je pa gotovo: ako družba hitro ne poravnava stavke, bo paralizirano vse delo na modelih za 1940. To priliki bodo pa seveda izrabile ostale družbe, vrgle svoje nove izdelke na trg in tako posnele smetano. Frank Cesen.

S pota

V bolnišnico St. Mary's v Duluthu si je iz Chisholma prišel zdravje iskat član društva 110 SNPJ, po poklicu zidar. Koliko časa bo tukaj, se ne ve. Sedaj kramljava dnevno skupaj, ker moram biti sam še nekaj časa tukaj.

Zadnjič sem omenil, da je v County Homu okraja St. Louis več slovenskih starčkov. Sedaj je naglo umrl starosta Lovšin iz Elyja, s katerim sva bila dobra znanca. Dobro se spominjam kakih 45 let nazaj, ko mu je žena pripeljala iz domovine precejšnjo družino na Ely. Mož je začuden vprašal: "Kje si pa vse to dobila?" Potem je živetaril in skrbel za obilo družino.

Pred par meseci sva se zadnjič srečala pri br. Jovcu Matvzu v gostilni. Kot vdovca sem ga pobaral, da je vedno krepkejši, kadar ga vidim, kljub temu, da je 81-letnik. Nasmehnil se je in pripovedoval, da samsko živi in da so ga krivično spravili ob njegovo hišo. Prejnjše čase sva bila večkrat skupaj pri prvaku Francu Lozarju na Elyju.

Zamislil sem se v tega prvaka Lozarja, kako je živetaril in hranil poslovno knjižico svoje sestre Neže od prve službe v Trstu in dalje naprej, dokler ni prišla v Ameriko. On je nekaj let pred smrtjo oslepel, prej pa je pri sodnici N. N. pridno delal in kuhar. V zahvalo pa je bil zaničevan, dokler se nisem jaz pogljal zanj kot za trpečega Joba v bibliji. Ko sem tisto opazoval, me je Lozar prosil, naj mu prinesem mazila za njegove razjedene glide. O njegovem položaju sem govoril s takratnim sodnikom, ki mi je dal naslov, kam naj se obrnem. Potem je morala N. N. osnažiti sobo in dati starčku snažno posteljo ter postrežbo, proti meni pa je bruhala vsakojake psovke. Povedal sem ji, kar ji je šlo in drugi so moje postopanje odobraval.

Ko sem Lozarja pred smrtjo obiskal, sem mu povedal, da tako mora biti. Znano mi je, da je mož imel nekaj trdo prislužene denarja. Spominjam se, da sem mu tudi jaz nekaj dal, ko mi je izročil oni križ, katerega mu je zapustil misijonar Buh, ki je imel prve misijone v Lozarjevi hiši. Mož je imel pod vzglavjem mošnjček in skrbno pazil nanj. To sem opazil, ko mi je leta 1930 on reč dal. Mož je takrat še deloma videl. Takrat sem mu bil dal tudi moje stare očali in se je pohvalno izrazil, da bolje vidi. Par let pred smrtjo pa mu je vid popolnoma opešal.

Pri tem razmišljanju sem se spomnil tudi časov, ko sem se v Calumetu shajal pri vdovici Plavici, kjer je samoval tudi calumetski prvak Robič. Spominjam se tudi, kako pokoncu je korakal v paradi za časa konvencije Na-

Slika kaže grad pokojnega bankirja O. H. Kahna v Woodburyju, N. Y., katerega je kupil newyorški department za sanitacijo.

rodne hrvatske zveze prvak Agnič v društveni uniformi; skladivom v roki kot predsednik prvaškega društva sv. Jožefa. In nekaj časa pred smrtjo sem ga bil obiskal. Hudo je kašljal, po njegovih sobi pa so brečale velike muhe. Njegova vnukinja mu je rano prinesla okrepčila.

V Calumetu sem takrat obiskal tudi druge stare znance—Rupeta, Vrtino in več drugih, katerih ni več med živimi. Udeležil sem se bil tudi Vrtinovega pogreba, katerega je vodil njegov sorodnik, tretji škop po Baragu v Marquetteu, Mich.

Spomin mi sem pa tam obvisel tudi na železnem okrožju Minnesote pri veljakihi, ki se bahajo z bogastvom in so ponosni na svoje imetje. Toda vse je šlo k zatonu. Vse te slike se vrste pred menoj kot težke sanje—spomini. Še nekaj let in padlo bo vse kot v prepad, ker hitimo kot voda k slapu. Doma se boje tuječve pete, tukaj pa kot pregnanci s trebuhom za kruhom ginevamo. Matija Pogorelec.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O.—Kar se tiče proslave 35-letnice SNPJ 4. julija, katero je priredila na Blainu tukajšnja federacija, jo je dobro opisal br. Matt Petrovich, glavni govornik na tej proslavi. On me je pohvalil, da sem program dobro vodil. Tega sam res ne vem, ker so bile moje misli pri hčerki, ki leži v bolnišnici v opasnem stanju.

Kar se tiče Petrovichevega govora, je bil na mestu in nepristranski. Podal je fakte iz zgodovine SNPJ, o njenem delu in vrlinah, ki so bile vedno na prvem mestu kakor so še tudi danes. Nobenega hvalisanja, povzdigovanja oseb ali sličnega, marveč vse podprto z dejstvi. Kdor ga je pravilno razumel, bo porabil vsako priliko v prid SNPJ.

Od začetka ni bilo ravno veliko ljudi, toda pozneje so pričeli prihajati od vseh strani, da je bila prava grnječa zunaj in v plesnem paviljonu. Tako je proslava izpadla v zadovoljstvo od vseh strani.

Omenjeno je že bilo, da je sestra Glogovšek pripela rdeče nageljne govorniku in društvenim zastopnikom, kakor tudi podpisnemu in fantom-godcem. Naj povem dogodek. Kmalu po programu sem šel v bolnišnico k

hčerki. Moji sinovi in Skofova fanti, ki skupaj igrajo, so mi dali nageljne, naj jih ji ponesem. Ko sem se poslavljaj in povedal, da pridem še nazaj, so me videli Petrovich in drugi z več nageljni in me vprašali, kaj bom z njimi. Povedal sem jim, da jih nesem v bolnišnico, nakar so mi jih tudi vsi ostali izročili. In res sem to storil in hčerki povedal, kdo jih pošilja. Tako se je zahvaljevala in mi naročila, naj se v njenem imenu zahvalim vsem, da mi je bilo kar hudo pri sreju. Torej hvala vsem.

Kot vse kaže, bo hčerka še dolgo v bolnišnici in mogoče tudi ne bo več tako normalna kot je bila. Človeku se dobro vidi, ko ima simpatičarje v nesreči.

Drugo jutro sta me obiskala John Rebol in Petrovich, da smo se še malo pogovorili, nakar so šli z avtom pogledat še nekaj cvetovih premogarskih naselbin, toda so danes v mrtvilu. Premogovniki so izginiti, ne da bi bili izžprani. Premoga je še dosti pod zemljo, toda ga kopljejo le tam, kjer se producira ceneje. Vidim, da je br. Ivan Molek pričel v srednji izdaji Prosvete iz prejšnjega tedna z opisom svetovne razstave v New Yorku. Katerega predmeta se on loti, tudi vsakega dobro obdela, in tako bo tudi tukaj precej podučnega. Tako delajo naši delavski uredniki. Ko gredo na počitnice, potem polnijo kolone s podučljivim čitvom, ki ga večina rada čita. Tudi jaz sem imel teden počitnic, toda sem se potem slabše počutil ko prej, ker sem večina noči presedel pri hčerki v bolnišnici in čital, kadar je bila prilika.

Razvidno je tudi, da je z obhajanjem 35-letnice v več krajih nastala živahna agitacija za SNPJ, kakor tudi za Proletarca. Posebno na zapadu so pridno na delu. To kaže, da napreduje ne bodo daleč prišli s svojim listom. Sploh jih pa ni treba. Kdo pa so in kaj zastopajo ti ljudje? Pravijo, da niso komunisti, ampak je "antifašisti." Vrag jih naj razume, ker prste hočejo imeti pri vsaki stvari, naj bo že kar koli. So kot mavrica, polni barv, zato, somišljeniki, bodite pozorni, ker njih namen posvečuje sredstva. Obdržimo naše liste kot so Prosveta, Proletarac in Cankarjev Glasnik. Ali je Naprej kaj koristil postopenemu delavskemu gibanju, odkar izhaja? Nič! Pač pa dosti škodoval tudi pri SNPJ, ker dela razdor. Na svojo stran je dobil le tiste, ki niso trdni in one, ki imajo posebno ambicije ali jezo proti raznim osebam, ki so aktivne pri poštenem delu. In te bi radi ugonobili, ker so jim trn v peti. Joseph Snoy, 13.

Se o izletu mladine

Cleveland.—Ej ta mladina, ta ga piha, ker je spočita, zdrava in brez skrbi. To se je pokazalo zadnje nedeljo, 16. julija, na izletu mladinskih krožkov, ki se je vršil na novi farmi clevelandskih društev SNPJ.

Ko smo na zadnjem sestanku društvenih odborov soglasno potrdili nakup teh izletniških prostorov, se je takrat tudi sklenilo, naj se aranžira prvi izlet za mladino, to je za clevelandske krožke SNPJ. Rečeno, storjeno, Odbor je šel na delo, otroci pa veseli in so komaj čakali tistega dneva. Zadnje noč niso

(Dalje na 3. strani.)

Newyorška razstava

Ivan Molek
V
Kar velja za Jugoslavijo, velja v glavni razstavi: vabijo ameriške turiste v svoje države, zato najraje razstavljajo ono, kar pred vama zanima turista s polno mošnjo dolarjev. Edini izjema je menda Švedska. Glede onih paviljonov, ki jih nisem videl v notranjosti, morem nič reči.

Angleški paviljon je velik, a dolgočasen svojim slogu. V njem oglašajo svoje letarice, parobrodarstvo in svoje kulturne postosti. Nameščenci tamkaj se drže "stiff" zelo menda tradicija v monarhijah. Angleški zelo počasi demokratizirajo v dejanju, dasi besedičijo o demokraciji.

V francoskem paviljonu, ki je tudi velik, nekoliko drugače. Dasi Francozi niso ponosni na svoje industrije—imajo kar cel vlak razstavljen med drugimi stvarmi—so se pobirigali vsem za kulturno stran svojega naroda in svojo revolucionarno preteklost, dočim skrajno prikriti svojo kapitalistično sedanost z našanjem politične in civilne demokracije. Francoski paviljon je vsled tega urejen zelo okat in bogato okrašen z umenimi in starimi ki prej spadajo v muzej.

V sosesčini teh paviljonov se nahaja okrogla stavbica Lige narodov in razume se smo stopili notri. Slike in teksti na stenah kažejo, kaj je Liga dosegla do danes, poleg tega je mlado dekle predavalo o vseh mogočih manitarnih nalogah Lige. Škoda, kar ni besede, ne slike, o velikih neuspehih in porazu Lige narodov... To bi bilo zanimivo in nepopisano tragično. Ko sem se še enkrat na paviljonček Lige narodov, mi je nekaj rekel da nalikuje—grobniči.

Grejo mimo Mehike in prime me radost, kaj imajo. Precejšen prostor z visokim podom je skoro prazen, razen starinskih slik, ki predstavljajo majnanske in azteške mehiške simbole. Mehška vlada je razstavila glavnem spomine na sivo preteklost svoje države. Le nekaj malega spominja na današnje čase, v katerih se mehiška republika težko izvaja iz ignoranco lastnega ljudstva in zunanjo akcijo.

Paviljon Sovjetske unije vidiš že od daleč kajti javlja se ti po svoji odlični strukturi vitkem stolpu z ogromnim likom delavca vrhu, držечеlega v desnici zvezdo, ki je pordeče osvetljena. Stavba, zgrajena v polkrogu ima na sredi dvor, na katerega prideš po kem stopnišču, ki je spodaj obrobjeno z grobi rož živje rdeče barve. To pa še ni vse. Čina. Na konca dvora vhrata dve krovni čez zastavi. Od zunaj so na stenah poslopa in krog vklesani okraski, ki zaznamujejo sovjetskih republik.

Ce bi sodil tuje države po razkošju njih paviljonov, bi moral zaključiti, da je Rusija najbogatejša država na svetu. Sovjetski viljon je najbogatejši, po svojem materialu sijajnejši med vsemi—čisto nič proletarstva ni na njem. Vodnik nam je povedal, da je mo zgradba stala šest milijonov dolarjev. Za njen je iz osemnajstih vrst ruskega mramora, ko bo razstava zaključena, bodo ta mramor vzeli nazaj v Rusijo in postavili iz njega muzej v Moskvi. Torej je samo prevzemanje tega grocenega kamna sem in tja bo stalo ogromno denarja.

V notranjščini sovjetskega paviljona imamo na steni velikanski zemljevid Rusije, ki je zaik iz zlatnih kamenčkov. Zemljevid je gosto posut z diamanti, ki predstavljajo mesta in čudovito lepo odsevajo, dočim je mesto Moskva—debel kos čistega rubeža. Samo ta zemljevid je vreden najmanj tri milijona dolarjev. Ne vem, čemu ta baharija. V košjem—značaja parasitskih razredov. V so ruski revolucionarji prekinjali koncentracijo bogastva na carskem dvoru v nečimurni lišpu, ki je brez koristi za praktično rabo. Pak to je še bilo pred revolucijo...

Med predmeti imajo ruske izdelke avto traktorjev, letal, industrijskih strojev, raznih modernega orodja itd. Predstave v filmih (Dalje na 3. strani.)

Praznoverni Hitler

"Vsi pratikarji in zvezdogledi se naj gredo solit in rakom živžgat!"

Tako nekako je pred več ko sto leti pel naš največji pesnik Prešeren. Sto let po Prešernu so lažnjivi pratikarji in zvezdogledi še vedno na konju—ker je preprosto ljudstvo primeroma še vedno v temi—in danes, kakor sporoča neka vest iz Berlina, imajo v nacijski Nemčiji veliko žetev.

Poročilo se glasi, da je diktator Hitler ves zaverovan v zvezde in ima okoli sebe jato astrologov (zvezdogledov), ki mu čitajo "srečo" iz zvezd. Bajne ne gre nikamor in ne stori ničesar, dokler ne pride po nasvetu zvezdogledov dan njegove "srečne zvezde." Če je tako, potem Hitler ni absoluten diktator, pač pa so zvezdogledi njegovi diktatorji—in če so dovolj prefriganji, ga lahko hitro uničijo.

Francoski cesar Napoleon je baje tudi verjel v napoved sreče iz zvezd. Imel je najetega nekega "zelo modrega" zvezdogleda, ki mu je napovedoval bojno srečo. In kaj se je zgodilo? "Srečna zvezda" ga je napotila na čelu velike armade v Rusijo, toda nazaj v Francijo je komaj prinesel golo življenje, dočim je bila njegova armada v Rusiji uničena. Upajmo, da bo tudi Hitlerjeva zvezda prav tako srečna!

To je posledica diktature, ki navadno vrže narod nazaj v barbarstvo in praznoverje. Hitler je zavrgel in pregnal najboljše znanstvenike iz Nemčije, zdaj se pa zateka k ciganskim šarlatanom. Njegovo praznoverje ga bo pomagalo uničiti...

Početje z nesrečniki WPA

Deseto leto velike ameriške depresije gre h koncu in vprašanje brezposelnosti še danes ni rešeno. Novi deal, ki je s svojimi reformami že davno običal nekeje v puščavi, je s svojo mizerno reliefno politiko pretvoril brezposelnost v Združenih državah v—trajno institucijo.

Današnje stavkovno gibanje med izurjenimi reliefnimi delavci WPA je žalostna posledica odurne politične igre, s katero si newdealski in burbonski demokratje preganjajo dolg čas v Washingtonu. Pri tej igri pridno sodelujejo komunistični voditelji organizacije reliefnih delavcev, ki na eni strani hujskajo delavce WPA na straž, na drugi strani jih pa kličejo nazaj na delo—ko predsednik Roosevelt rezko izjavlja, da je stavka reliefarjev nepostavna.

Nesrečniki pri WPA so žrtve odurne politične igre, ki jo igrajo tri stranke. Vse te tri stranke prisegajo na demokracijo—katero pa zahtevajo in terjajo le zase. Brezposelnost delavci demokracije ne bodo poznali, dokler bo živel kapitalizem, ki ga Rooseveltovi demokratje in komunisti krpajo, burbonski demokratje s pomočjo republikancev pa krpe sproti razdirajo...

Časnikarski business

Pred dobrimi desetimi dnevi smo povedali, kaj mislimo o časnikarskem delu pokojnega L. J. Pirca iz Clevelanda. Pisali smo objektivno, to je brez kakšnih osebnosti. Nikdar nas ni brigalo, niti nas zdaj ne briga, kaj je delal Pirc doma ali v oštariji. Briga nas le njegovo javno delo, kaj in kako je pisal—in delo te vrste je podvrženo kritiki tudi sto let po smrti človeka. To si naj zapomnijo oni hipokriti, ki nekaj čvekajo o nekih tradicijah, da o "mrtvih govori le dobro," v kar pa mi ne verujemo.

Milwaški Obzor se je seveda spotaknil ob to naše stališče. Spotaknil se je z osebno polemiko, ker drugačne ne pozna. Podtika uredniku Prosvete neresnične stvari baš zaradi tega, ker ne pozna njegovih osebnih razmer. Pisati, da bosta Molek in Zajc "najbrž in morda (!) zapustila več kot je zapustil Pirc (o, yes!)", je navno klepetanje; delati zaključke, zakaj ali oni raje urejuje glasilo organizacije, kakor da bi pisal svoj list, je preposterost; očitati drugim urednikom plače, glede katerih sami nimajo nobene besede, je pa—gola, zelena zavist, ki se resnemu uredniku nikakor ne prilega, zmožen je pa tega navaden klepetun!

Mi razumemo Obzorovo stališče. Business! Naši ljudje v večini na žalost še najraje čitajo osebne čvekarije in bižniški časnikar ve, da to (Dalje v zadnji koloni.)

Skupina japonskih ribičev na krovu ladje v Seattle Wash.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 21. julija 1919)

Domače vesti. V Worcesterju, N. Y., je mrl 39-letni Anton Zadel iz Esbnege polja Ložu.

Delavske vesti. Rudarska stavka v Aš se širi; 170,000 delavcev v boju.

Iz inozemstva. Nemška Avstrija je sprejela vse mirovne pogoje. Plačati mora vojno škodnino in znižati armado na 30,000 mož. Buržuazija v Italiji se oborožuje proti demcem.

Sovjetska Rusija. Delavci osmih antant centralnih in nevturalnih držav so zastavkali ur v znak protesta proti nadaljevanju intervencije in blokade proti ruskim sovjetom.

(Dalje iz prve kolone.)

najbolj vleče; zato postreže svojim čitateljem z osebnimi čenčami. Business! Če bo osebnih čenč—business will be good; če ne—poor business!

Tako je delal Pircov list, tako dela še drugi privatnih listov, med katerimi je Obzor. Nič ni čudnega, če ti bižniški čenč patizirajo med seboj in drug drugemu v življenju in po smrti.

